

Vrouwelijke luister

THEATER ★★☆☆☆

Maria Stuart

Toneelhuis/Toneelgroep Amsterdam
Tot 7 dec en 18-21 feb in Antwerpen,
tussenin op reis.

Lang geleden dat theater nog zoveel luister liet zien als in de slotscène van *Maria Stuart*, door Toneelgroep Amsterdam en Toneelhuis. Halina Reijn treedt aan in een donkerfluwelen jurk met goudstiksels, onder een heus aureool. Chris Nietvelt verschijnt zo mogelijk nog imposanter. Haar witte bloemenkleed is één groot pakket onaantastbaarheid, afgezoomd met een gigantische, gestijfde kraag en een kroon van kerstverlichting. Zelfs een pauw zou er jaloers op worden.

Een ensemble leiden is dan ook maar voor de helft straffe stukken kiezen. Zeker bij Toneelgroep Amsterdam moet je ook je sterren afwisselend helpen schitteren. De regisseur Ivo Van Hove is er een meester in. Na zijn viering van het mannelijke kunstenaars-ego in *The Fountainhead* trekt hij nu volop de vrouwelijke kaart. *Maria Stuart* (1800) van Frie-

drich von Schiller leent zich daar uitstekend toe. Het is een van de zeldzame klassieke stukken waarin vrouwelijke hoofdpersoonages geen losgeslagen aanhangsels zijn van hun man, of zotte heksen tout court. Maria Stuart (Reijn) en Elizabeth I (Nietvelt) hebben zélf de macht. Zoveel macht dat ze die niet in één land kunnen delen. En dus is Elizabeth de queen, en Maria haar ge-

**Zelfs een pauw
zou jaloers
worden op de
Elizabeth van
Chris Nietveld**

vangene. Durft de een het doodvonnis van de ander te tekenen? Drie uur lang is dat de dramatische vraag. En de antwoorden passeren in gebeitelde replieken. Ook Schillers klassieke taal geeft *Maria Stuart* luister. Het oor moet zich spitsen, of het mist de helft.

Van die welluidende tekst trekken Reijn en Nietvelt de knellende schuifjes emotie open. Bij de

Halina Reijn en Chris Nietveld: twee zijkanten van één psyche. © Jan Versweyveld

vrijgevochten Maria gaat het om een schuldvraag over alle mannen die ze had. Bij Elisabeth is de kwelling, de beknelling, haar macht zelf. 'Slavernij is het, een volk te moeten dienen.'

Van Hove schetst ze als twee zijkanten van één psyche. Als twee furies haken Reijn en Nietvelt zich in hun centrale confrontatie aan elkaar vast. De liggende verleidelijkheid van Maria kan niet

zonder de staande autoriteit van Elizabeth. Trots niet zonder overgave. Ratio niet zonder lust. En een portret van twee machtige vrouwen niet zonder het cliché van een *girl fight*.

Het is na de pauze dat de persoonlijke luister van de actrices het overneemt van hun dienst aan de tekst. Plots kleedt de regie ze aan als diva's, zoals Nietvelt theatraal gaat ijsberen of Reijn

zowaar opstijgt als een engel. Bijna wordt de gedramatiseerde schittering van hun sterren lachwekkend.

En de mannen? Als wassen poppen zitten ze op hun bankjes, wachtend op hun eigen kleine intrigantenrolletje. Zo bieden zijn nog het meest luisterrijke beeld van *Maria Stuart*: de rollen voor één keer omgekeerd.

WOUTER HILLAERT